

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย¹ บุคคลย่อมได้รับการคุ้มครองในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ฉะนั้นบุคคลใดก็ตามหากถูกระงับสิทธิหรือหน้าที่ ที่ย่อมใช้สิทธิทางศาลเพื่อให้ตนได้รับการคุ้มครองหรือได้รับการเยียวยาตามสิทธิที่กฎหมายบัญญัติ² ซึ่งบทบาทของศาลเกี่ยวกับการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการถูกระงับสิทธิในประเทศไทยนั้น ศาลยุติธรรมจะเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษา อรรถคดีทั้งปวงอันรวมถึงลักษณะความผิดกรณีละเมิดด้วย โดยศาลจะมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย ซึ่งถูกระงับสิทธิไม่ว่าโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออันเป็นเหตุให้บุคคลดังกล่าวถึงแก่ความตาย บาดเจ็บ หรือได้รับความเสียหายแก่ทรัพย์สิน สิทธิ เสรีภาพหรืออนามัยจากผู้กระทำความผิด³ โดยจะพึงใช้สถานะใดหรือเพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์ และความร้ายแรงแห่งการละเมิด⁴ และแม้กฎหมายของประเทศไทยจะให้อำนาจศาลในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายที่ถูกระงับสิทธิก็ตาม ก็ยังพบว่าจำนวนผู้เสียหายจากการถูกระงับสิทธิไม่ว่าโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ยังมีคดีความอยู่จำนวนมากและในบางกรณีค่าสินไหมทดแทนที่ผู้เสียหายได้รับนั้น ไม่สามารถเยียวยาความเสียหายได้อย่างเพียงพอหากเปรียบเทียบกับความเสียหายหรือความสูญเสียที่ได้รับ โดยเฉพาะกรณีที่ผู้เสียหายอันเกิดจากการถูกระงับสิทธิถึงแก่ความตาย ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดค่าสินไหมทดแทนในกรณีตาย อาทิเช่น ค่าปลงศพ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นถ้าเป็นกรณีไม่ตายทันทีให้รวมถึงค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้เพราะไม่สามารถทำงานได้ ตลอดจนหากการตายนั้นทำให้บุคคลใดขาดไว้ผู้อุปการะตามกฎหมาย ผู้ทำละเมิด

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 4.

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 28.

³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 420.

⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 438.

ก็ต้องจ่ายสินไหมทดแทนเพื่อการนั้นด้วย⁵ นอกจากนี้ผู้เสียหายกรณีตายอาจได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อความสะดวกอันมิใช่ตัวเงินจากผู้กระทำละเมิด แต่สิทธิดังกล่าวไม่สามารถโอนกันได้และไม่สืบทอดแก่ทายาท เว้นแต่ได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญา หรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว⁶

ปัจจุบันพัฒนาการกฎหมายอันเกี่ยวกับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในประเทศไทย ได้มีความก้าวหน้าเทียบเท่ากฎหมายต่างประเทศโดยเฉพาะในคดีอันเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งนำหลักการรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ซึ่งเป็นหลักที่มุ่งเน้นให้ผู้กระทำละเมิดซึ่งเป็นผู้ประกอบการต้องบทสันนิษฐานให้ต้องรับผิดโดยผู้ถูกกล่าวหาไม่ว่าการพิสูจน์นำสืบเพื่อลบล้างข้อกล่าวหา แต่สิ่งที่เป็นสาระสำคัญในส่วนของการกำหนดสินไหมทดแทนก็คือตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยกำหนดให้ผู้กระทำละเมิดอาจต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือค่าเสียหายต่อจิตใจซึ่งหมายถึงความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล เสรีภาพเสียใจ ความอับอาย ฯลฯ แก่ผู้เสียหาย⁷ อีกทั้งค่าเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ⁸ ซึ่งพัฒนาการของกฎหมายดังกล่าวเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญในเรื่องความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันของการใช้สิทธิทางศาล กลับพบว่าผู้ที่ได้รับความเสียหายตามราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้รับการเยียวยามากกว่าผู้เสียหายในคดีละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมีได้กำหนดสินไหมทดแทนในกรณีดังกล่าวไว้ อาทิเช่น กรณีเด็กรับประทานผลิตภัณฑ์นมผงแล้วเสียชีวิตหรือผู้บริโภคที่ใช้เครื่องเป่าผมหรือเตารีดแล้วผลิตภัณฑ์ไม่มีคุณภาพแล้วไฟช็อตตาย สามี ภรรยาหรือบุพการีหรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้น ย่อมได้รับค่าเสียหายต่อจิตใจจากผู้ประกอบการธุรกิจได้แต่ขณะที่เด็กถูกรถชนแล้วเสียชีวิต หรือบุคคลใดก็ตามถูกกระทำละเมิดจนถึงแก่ความตายสามี ภรรยาหรือบุพการีหรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นกลับไม่มีสิทธิได้รับค่าเสียหายต่อจิตใจจากผู้กระทำละเมิดจึงทำให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมของระบบกฎหมายไทย

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาบทบาทของศาล หากนำเรื่องค่าเสียหายต่อจิตใจมาใช้บังคับในคดีละเมิด ก็ควรพิจารณาว่าศาลควรมีกรอบพิจารณาอย่างไร เช่น ควรพิจารณาว่าใครควรได้รับ

⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 443.

⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 446.

⁷ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 3.

⁸ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 7.

ค่าเสียหายต่อจิตใจได้บ้างและวิธีการกำหนดค่าเสียหายดังกล่าวควรมีกรอบพิจารณาอย่างไร เช่น พิจารณาจากฐานานุรูปของผู้ถูกระทำละเมิดหรือพิจารณาถึงพฤติการณ์ความทุกข์ทรมานหรือความเศร้าโศกเสียใจที่สามี ภรรยาหรือบุตรหรือผู้สืบสันดานของบุคคลผู้ถูกระทำละเมิดได้รับใช้หรือไม่ อย่างไร รวมถึงพิจารณาในส่วนของการดำเนินกระบวนการพิจารณาเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนระหว่างผู้ได้รับความเสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กับผู้เสียหายกรณีละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก็มีความแตกต่างกัน ทั้งที่ความเสียหายเกิดจากเหตุละเมิดเหมือนกัน ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมกล่าวคือกระบวนการพิจารณาเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะนำวิธีพิจารณาความตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาบังคับใช้ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจะให้อำนาจศาลในการสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงอันเป็นกระบวนการพิจารณาในระบบศาลซึ่งมีลักษณะแบบไต่สวน เช่น เรียกพยานมาสืบเองตลอดจนมีอำนาจในการแก้ไขคำฟ้องและคำพิพากษาเกินคำขอ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและนำไปสู่การกำหนด ค่าสินไหมทดแทนได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรมซึ่งหลักดังกล่าวมิได้นำมาใช้กับการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อกำหนดค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายกรณีละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ดังนั้นด้วยเหตุและผลดังกล่าววิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงศึกษาการกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจในกรณีความเสียหายแก่ชีวิตและบทบาทอำนาจหน้าที่ของศาลเกี่ยวกับกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจกรณีดังกล่าวรวมถึงการกระบวนการพิจารณาและทำคำพิพากษา เพื่อกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจให้กรณีความเสียหายแก่ชีวิต ทั้งนี้เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายกรณีละเมิดเกี่ยวกับค่าเสียหายต่อจิตใจในกรณีความเสียหายแก่ชีวิตและบทบาทหน้าที่ของศาลในการกำหนดค่าเสียหายดังกล่าวในระบบกฎหมายไทยอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี กฎหมายเกี่ยวกับกฎหมายลักษณะละเมิด การกำหนดค่าสินไหมทดแทนและค่าเสียหายต่อจิตใจกรณีความเสียหายแก่ชีวิตและที่มาและแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทของศาลในคดีแพ่งเรื่องการแสวงหาข้อเท็จจริงทั้งระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน

2. เพื่อศึกษาบทบาทของศาลต่างประเทศในการกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจและการพิจารณาเพื่อกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจกรณีความเสียหายแก่ชีวิตเปรียบเทียบกับประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาหรืออุปสรรคบทบาทของศาลไทยในการกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจกรณีความเสียหายแก่ชีวิต

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายกรณีละเมิดเกี่ยวกับค่าเสียหายต่อจิตใจในกรณีผู้เสียหายแก่ชีวิตและบทบาทหน้าที่ของศาลในการกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจในกรณีความเสียหายชีวิตในระบบกฎหมายไทยอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

แม้กฎหมายของประเทศไทย จะให้อำนาจศาลในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายที่ถูกกระทำละเมิดก็ตาม ก็ยังพบว่าจำนวนผู้เสียหายจากการถูกระกระทำละเมิด โดยเฉพาะกรณีผู้เสียหายอันเกิดจากการกระทำละเมิดถึงแก่ความตาย ไม่สามารถเยียวยาความเสียหายได้อย่างเพียงพอหากเปรียบเทียบกับความเสียหายหรือความสูญเสียที่ได้รับหรือเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ที่เยียวยาค่าเสียหายต่อจิตใจกับทายาทของผู้เสียชีวิต ดังนั้นจึงจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายลักษณะละเมิดกรณีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้แก่ทายาทของผู้ถูกระกระทำละเมิดถึงแก่ความตาย ตามมาตรา 443 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ครอบคลุมถึงค่าเสียหายต่อจิตใจ รวมถึงการให้สิทธิแก่ทายาทของผู้ถูกระกระทำละเมิดในการเรียกค่าสินไหมทดแทนอันมิใช่ตัวเงินหากผู้กระทำละเมิดถึงแก่ความตายตามมาตรา 446 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์รวมถึงการปรับบทบาทของศาลในการกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจในกรณีเสียชีวิตจากการกระทำละเมิดถึงแก่ความตายทั้งนี้โดยคำนึงถึงหลักความเสมอภาคและเท่าเทียมกันของระบบกฎหมายไทย ตลอดจนอาจขยายดุลยพินิจบทบาทหน้าที่ของศาลในการพิจารณาเพื่อกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีละเมิด

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

มุ่งศึกษาถึงบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของศาลในการใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจกรณีผู้เสียหายทางละเมิดถึงแก่ชีวิตและการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งโดยศึกษาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ตลอดจนกฎหมายต่างประเทศและแนวคำพิพากษาศาลฎีกา เพื่อศึกษาหามาตรการที่เหมาะสมในการกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจให้กับผู้เสียหายทางละเมิดกรณีถึงแก่ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและบังคับใช้กฎหมาย ให้สมดัง

เจตนารมณ์และเป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้ได้รับความเสียหายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

เป็นการวิจัยข้อมูลโดยวิธีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) กล่าวคือเป็นการศึกษาวิจัยโดยการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์จาก หนังสือ บทความ วารสาร จุลสาร คำพิพากษาของศาล กฎหมายในประเทศ กฎหมายต่างประเทศ เอกสารเผยแพร่ของหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานเอกชน การสอบถามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ความคิดเห็นทางกฎหมาย วิทยานิพนธ์และข้อมูลที่ได้ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึง แนวคิด ทฤษฎี กฎหมายเกี่ยวกับกฎหมายลักษณะละเมิด การกำหนดค่าสินไหมทดแทนและค่าเสียหายต่อจิตใจกรณีความเสียหายแก่ชีวิต และที่มาและแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทของศาลในคดีแพ่งเรื่องการแสวงหาข้อเท็จจริงทั้งระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน
2. ทราบถึงบทบาทของศาลต่างประเทศในการกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจและการพิจารณาเพื่อกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจกรณีความเสียหายแก่ชีวิตเปรียบเทียบกับประเทศไทย
3. ทราบถึงปัญหาหรืออุปสรรคบทบาทของศาลไทยในการกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจกรณีความเสียหายแก่ชีวิต
4. ทราบถึงแนวทางในการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายกรณีละเมิดเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจในกรณีความเสียหายแก่ชีวิตและบทบาทหน้าที่ของศาลในการกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจในกรณีความเสียหายแก่ชีวิตในระบบกฎหมายไทยอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน